

ПОРТФЕЙЛНИТЕ ГАРАНЦИИ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ФИНАНСОВО ПОДПОМАГАНЕ

1. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

Актуалността на темата е свързана със заявеното от представители на правителството намерение за подпомагане на българския бизнес, засегнат от пандемията от COVID-19, и въведените мерки за ограничаване ефекта съгласно Закон за мерките по време на извънредното положение, чрез портфейлни гаранции, издавани от Българската банка за развитие (ББР).

1.1. Същност на портфейлните гаранции

Гаранционните схеми (индивидуални или портфейлни), са вид финансов инструмент, който има за цел да обезпечи покриването на загубите от евентуално неизпълнение по съответен дългов (кредитен) портфейл. Гаранционните схеми представляват гаранция, при която неизпълнението по кредит отпуснат на краен получател се гарантира с публични средства. Би могло да се приеме, че традиционно гаранциите покриват до 80 %¹ от загубите на ниво индивидуален кредит, и определен процент на ниво кредитен портфейл (напр. 25 %). Гаранционните схеми се осъществяват чрез финансови посредници (най-често финансови или кредитни институции), които от своя страна отпускат кредити на крайните получатели.

Целта на портфейлните гаранции е определени лица, които изобщо нямат или имат ограничен достъп до финансиране, да получат средства, в съответствие с определени управленски приоритети, които биха могли да бъдат за подпомагане на стартиращи предприятия, за подпомагане на малки и средни предприятия, за насърчаване на предприятия, опериращи в стратегически икономически направления, подпомагане на лица от уязвими групи (безработни лица, младежи на възраст до 29 г., вкл. и лица с увреждания). Причините, поради които се подпомагат тези лица, най-често са липса или лоша кредитна история на кандидата, липса на имущество, което да послужи като обезпечение и др.

От гледна точка на банките или финансовите институции, които отпускат финансирането, наличието на портфейлна гаранция води до споделяне на кредитния риск при посочените по-горе „рискови“ групи кредитополучатели. От гледна точка на крайните получатели, наличието на портфейлните гаранции дава възможност за финансиране, каквито обичайната банкова дейност не предлага.

В обобщение, с гаранционните схеми се предоставят гаранции по кредити на определени категории лица, за които стандартните условия на финансиране са по-скъпи или недостъпни, като по този начин кредитополучателите получават облекчени условия на кредитиране.

¹ [Известие на Комисията относно прилагането на членове 87 и 88 от Договора за ЕО по отношение на държавните помощи под формата на гаранции \(ОВ С 155, 20.6.2008 г., стр. 10\).](#)

1.2. Принос към крайните получатели

Облекчените условия на кредитирането, които кредитополучателите биха получили чрез гаранционните схеми, най-често представляват:

- по-ниски от пазарните лихвени проценти;
- по-благоприятни изисквания за обезпечения;
- по-ниски такси за обслужване на кредитите;
- удължаване на срока на кредита;
- намаляване изискванията относно кредитна история на кандидата, занижени изисквания към доходи, приходи от дейността и/или други финансови показатели и др.

1.3. Режими на държавните помощи

Гаранционните механизми по своята същност представляват държавна помощ, по смисъла на чл. 107 и чл. 108 от Договорът за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) и Закона за държавните помощи² (ЗДП). Европейската комисия въведе процедурни улеснения, за да даде възможност за бързо одобрение на уведомления за държавна помощ. На 19.03.2020 г. беше приета Временна рамка за мерки за държавна помощ в подкрепа на икономиката в условията на сегашния епидемичен взрив от COVID-19³. Правилата на ЕС за държавна помощ дават възможност на държавите-членки да предприемат бързи и ефективни действия в подкрепа на граждани и компании, по-специално малки и средни предприятия (МСП), изправени пред икономически затруднения поради избухването на епидемията от COVID-19. По-конкретно⁴, кредитните институции или другите финансови институции следва във възможно най-голяма степен да предават на крайните бенефициери предимствата, извлечени от публичните гаранции или субсидираните лихви по заеми. Финансовият посредник трябва да е в състояние да докаже, че използва механизъм, който гарантира, че предимствата са прехвърлени във възможно най-голяма степен на крайните бенефициери под формата на по-големи обеми финансиране, портфейли с по-голяма степен на риск, по-ниски изисквания за обезпечение, по-ниски гаранционни премии или по-ниски лихви.

2. COVID-19 МЕРКИ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО ОТНОСНО ПОРТФЕЙЛНИ ГАРАНЦИИ

2.1. „БЪЛГАРСКА БАНКА ЗА РАЗВИТИЕ“ АД

В изпълнение на Решение № 215 от 27.03.2020 г. на Министерски съвет стана ясно, че държавата има намерение да увеличи акционерното си участие в капитала на ББР чрез парични вноски на обща стойност до 700 млн. лв. Основната цел на такова увеличение е ББР да ползва средствата за да предоставя гаранционна схема по отношение на портфейли от кредити, които търговските банки

² Обн. ДВ, бр. 85 от 2017 г.

³ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/sa_covid19_temporary-framework_bg.pdf

⁴ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/sa_covid19_temporary-framework_bg.pdf - т. 31

TOKUSHEV AND PARTNERS

24, GRAF IGNATIEV STREET, FLOOR 1, 1000 SOFIA, BULGARIA

TEL: (+359 2) 980 12 51; FAX: (+359 2) 980 61 40

WWW.TOKUSHEV-LAWOFFICE.COM

биха могли да формира при по облекчени условия за своите клиенти. Желанието е по този начин да се облекчи кредитният риск на съответната банка, като се поеме част от него по отношение на длъжници, поставени в затруднение да изплащат задълженията си по кредита вследствие пандемията от COVID-19 и мерките на държавата за преодоляването ѝ.

Гаранционната схема ще бъде приложима в две направления:

- 500 млн. лв. се предвижда да се използват за издаване от страна на ББР на портфейлни гаранции към търговските банки, които да им позволят да предоставят по-облекчени условия за бизнес кредити. Съгласно предварителните условия, ББР ще поеме 80 % от риска, който ще се формира по такива кредитни портфейли;
- 200 млн. лв. се предвижда да се насочат към физически лица – уволнени или работещи в неплатен отпуск в резултат от пандемичната обстановка. Те ще могат да изтеглят безлихвен кредит в размер до 1500 лева. Съгласно предварителните условия, ББР ще поеме 100 % от неизпълнение по кредитите.

Очакванията са гаранциите да се издават от Националния гаранционен фонд, който е създаден през 2008 г. като част от групата на ББР. Предварителните стъпки за издаването на гаранциите са свързани с получаването на одобрение от Генерална дирекция „Конкуренция“ на Европейската комисия⁵, свикване и провеждане на общо събрание на акционерите на ББР за увеличението на капитала на дружеството, след което да се сключат договори с търговските банки в страната (или анекси към вече сключени договори).

2.2. „ФОНД МЕНИДЖЪР НА ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ В БЪЛГАРИЯ“ ЕАД

През последните 2-3 години ФМФИБ се открие като основната институция, издаваща портфейлни гаранции в България, доколкото по този начин се реализираха финансови инструменти по програми на ЕС.

2.2.1. Предстоящи инициативи с оглед COVID-19

Съгласно изявления на представителите на правителството следващата стъпка (след мерките в рамките на ББР) за реализиране на мерки за подпомагане на бизнеса, засегнат от пандемията, ще бъдат реализирани чрез ФМФИБ, но за сега не е налична конкретна информация за тяхното съдържание. Може да се очаква, че те ще бъдат финансирани по линия на ЕС и помощите към страните-членки, във връзка с обявените на 2/4/2020 безпрецедентните по размера си мерки на стойност от 2.7 трилиона евро.

⁵ В периода 21.03.2020 – 02.04.2020 г. 12 Държави членки вече са депозирали искания за одобряване на техни гаранционни механизми за подкрепа за бизнеса и гражданите вследствие пандемията Дания (SA.56708; SA.56808), Франция (SA.56709), Португалия (SA.56755), Латвия (SA.56722), Германия (SA.56787), Испания (SA.56803), Италия (SA.56690), Великобритания (SA.56792), Люксембург (SA.56805), Естония (SA.56804), Малта (SA.56843), Швеция (SA.56860) - https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_sa_by_date.

TOKUSHEV AND PARTNERS

24, GRAF IGNATIEV STREET, FLOOR 1, 1000 SOFIA, BULGARIA

TEL: (+359 2) 980 12 51; FAX: (+359 2) 980 61 40

WWW.TOKUSHEV-LAWOFFICE.COM

2.2.2. Актуални схеми

Портфейлни гаранции с таван на загубите за микрофинансиране

Допустими кандидати: стартиращи предприятия (в т.ч. такива на лица от уязвими групи: безработни повече от 6 месеца, младежи на възраст до 29 г., вкл. и лица с увреждания) и социални предприятия.

Актуален статус: На 19 декември 2019 г. са получени първоначални оферти от кредитна институция по 3 обособени позиции.

Портфейлни гаранции с таван на загубите за иновации и енергийна ефективност за МСП и големи предприятия

Допустими кандидати: малки и средни предприятия, големи фирми от почти всички сектори на икономиката, с акцент върху две стратегически за страната направления - енергийната ефективност и иновации

Актуален статус: На 14 януари 2020 г. бяха отворени заявленията за участие, получени по процедурата за възлагане на обществената поръчка.

Фонд за градско развитие (ФГР)

Фонд градско развитие е инструмент, финансиран от Оперативна програма "Региони в растеж" 2014 – 2020 и се явява продължение на инициативата JESSICA от предходния програмен период. Средствата по ФГР представляват заеми с вградени гаранции.

Допустими кандидати: широк кръг потенциални крайни получатели, общини и общински предприятия, частни фирми, публично-частни партньорства, физически лица и други.

Актуален статус: действащ финансов инструмент

Финансов инструмент за развитие на водния сектор

Подкрепата ще бъде предоставена под формата на дългосрочни заеми на ВиК операторите (ВиКО), както и гаранции за търговски банки, предоставящи кредити за финансиране на допустими проекти на ВиКО. Максималният срок на заемите е 15 години, с до 3 години гратисен период.

Допустими кандидати: Финансовият инструмент (ФИ) има за цел да допълни безвъзмездното финансиране от ОПОС за финансиране на допустими проекти на ВиК операторите.

Актуален етап: действащ финансов инструмент

2.3. ОБЩИНСКИ ГАРАНЦИОНЕН ФОНД НА СТОЛИЧНА ОБЩИНА

2.3.1. Предстоящи инициативи с оглед COVID-19

С цел подкрепа на малкия и среден бизнес и облекчаване на икономическите последици от обявеното извънредно положение в страната, Столична община предвижда създаването на фонд от 1 млн. лв. за банкови гаранции за кредити на малкия и среден бизнес в София, засегнат от кризата.

Идеята е той да обезпечи поне 50 % от главницата на кредити с максимален размер от 10 хил. лв. на 120 фирми чрез издаване на гаранции пред банки. Фондът ще бъде инструмент на Общинския гаранционен фонд (ОГФ) за малки и средни предприятия, който разполага с 5 млн. лв., но вече е издал гаранции за 4 млн. лв. Целта е останалият резерв да се използва за обезпечаването на кредити за заплати, осигуровки, както и плащания към доставчици и кредитори, които малките и средните фирми имат. Според предварителна информация, предприятията, които ще могат да се ползват от финансирането, следва да са били с добра кредитна история и да нямат големи забавяния в плащанията.

2.3.2. Съществуващи схеми на ОГФ

Основна гаранционна схема

ОГФ покрива част от кредитния риск и обезпечава до 50 % от сумата по главницата на кредита или до 150 000 лева.

Допустими кандидати: МСП със седалище на територията на Столична община или развиващи проект на територията на Столична община.

Актуален етап: на пазара

Програма ФИСП

Програма за финансиране на иновативни и/или стартиращи предприятия е насочена към улесняване на достъпа на стартиращи и/или иновативни предприятия до финансов ресурс във връзка с реализацията и развитието на техните бизнес проекти.

Допустими кандидати: стартиращи иновативни предприятия със седалище на територията на Столична община или развиващи проект на територията на Столична община.

Актуален етап: на пазара

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Икономическото въздействие на епидемичния взрив от COVID-19 налага незабавно действие от правителствата на Държавите членки и в последните седмици са видни активни инициативи от страна на водещите европейски икономики за създаване на Гаранционни механизми. С оглед на

TOKUSHEV AND PARTNERS

24, GRAF IGNATIEV STREET, FLOOR 1, 1000 SOFIA, BULGARIA

TEL: (+359 2) 980 12 51; FAX: (+359 2) 980 61 40

WWW.TOKUSHEV-LAWOFFICE.COM

това, заявените мерки на Държавата за подкрепа на бизнеса и гражданите отразяват актуални тенденции на европейско ниво и заслужават подкрепа.

С интерес ще следим как тези инициативи ще бъдат изпълнени на практика и дали именно Портфейлните гаранции ще бъдат най-подходящият от гледна точка на бизнеса инструмент.

Извършеният кратък преглед не претендира за изчерпателност по темата, а цели да систематизира и разгледа актуални за обществото въпроси, свързани с инициативи за гаранционни механизми, с оглед въведеното Извънредно положение в страната. Статията изразява личното мнение на своите автори и не представлява правно становище или съвет.

4. АКТУАЛНИ ИНИЦИАТИВИ ЗА ГАРАНЦИОННИ МЕХАНИЗМИ:

Институция	Програми
ФМФИБ	Портфейлни гаранции с таван на загубите за микрофинансиране - https://www.fmfib.bg/bg/fi/23-garantsionni-shemi/16-garantsii-po-oprchr Портфейлни гаранции с таван на загубите за иновации и енергийна ефективност за МСП и големи предприятия - https://www.fmfib.bg/bg/fi/23-garantsionni-shemi/15-garantsii-po-opik Фонд за градско развитие (ФГР) - https://www.fmfib.bg/bg/fi/20-financing-with-risksharing/12-urban-development-fund Финансов инструмент за развитие на водния сектор - https://www.fmfib.bg/bg/fi/20-financing-with-risksharing/14-the-financial-instrument-for-development-of-the-water-sector
НГФ	Гаранционна схема COSME - http://www.ngf.bg/bg/guarantee_schemes/garancionna-shema-cosme Гаранционна схема с МЗХ - http://www.ngf.bg/bg/guarantee_schemes/garancionna-shema-s-mzh
ОГФ	Основна гаранционна схема - https://ogf-sofia.com/osnovna-garantsionna-shema/ Програма ФИСП - https://ogf-sofia.com/programa-za-finansirane-na-inovativni-startirashti-predpriyatya/